

D O K U M E N T č. 3 1

29. listopadu 1939

ROZHLASOVÝ PROJEV PŘEDSEDY RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ SSSR SOUDRUHA V. M. MOLOTOVA 29. LISTOPADU 1939

Bolševik, čís. 22, listopad 1939

Občané a občanky Sovětského svazu!

Nepřátelská politika, kterou vůči naší zemi nastoupila nynější vláda Finska, nás nutí, abychom přijali nezbytná opatření k zajištění vnější bezpečnosti státu.

Víte, že během uplynulých dvou měsíců sovětská vláda trpělivě vedla rozhovory s finskou vládou o návrzích, které v současné neklidné mezinárodní situaci považovala za minimální k zajištění bezpečnosti země a zvláště bezpečnosti Leningradu. Finská vláda zaujala v těchto rozhovorech nesmiřitelně nepřátelský postoj vůči naší zemi. Místo aby přátelským způsobem našli základ pro dohodu, nynější finští vládcové, aby učinili zadost zahraničním imperialistům - podněcovatelům nepřátelství k Sovětskému svazu, nastoupili jinou cestu. Bez ohledu na veškeré ústupky, které jsme udělali, rozhovory skončily bezvýsledně.

Nyní je zřejmé, k jakým důsledkům to vedlo.

V posledních dnech začaly na sovětsko-finské hranici hanebné provokace finských militaristů, jež vyústily v dělostřelecké ostřelování našich vojenských útvarů u Leningradu, které způsobilo těžké ztráty rudoarmejských jednotek. Snahy naší vlády, která se s konkrétními návrhy obrátila na finskou vládu, aby zabránila opakování těchto provokací, nejen že nenalezly ohlas, ale znovu narazily na nepřátelský postoj vládnoucích kruhů Finska. Na naše návrhy, jak

jste se dozvěděli ze včerejší nóty sovětské vlády, odpověděli oni (rozuměj finští vládcové - pozn. překl.) nepřátelským odmítnutím a drzým popřením faktů, pohrdavým vztahem ke ztrátám, které jsme utrpěli, nepokrytým úsilím udržovat i nadále Leningrad pod bezprostřední hrozbou svých vojsk. To vše definitivně prokázalo, že nynější finská vláda, která se zapletla do protisovětských svazků s imperialisty, nehodlá udržovat normální styky se Sovětským svazem. Zaujímá nadále nepřátelské stanovisko vůči naší zemi a nehodlá plnit ustanovení paktu o neútočení, který obě naše země uzavřely, přeje si udržovat náš slavný Leningrad pod válečnou hrozbou. Od takové vlády a jejich militaristů zbavených zdravého úsudku lze nyní očekávat pouze nové drzé provokace.

Proto byla sovětská vláda včera nucena prohlásit, že se od nynějška necítí vázána závazky, jež na sebe vzala v souvislosti s paktem o neútočení uzavřeným mezi SSSR a Finskem, který vláda Finska nezodpovědně porušila.

Vzhledem k novým případům napadení, jež provedly finské vojenské útvary na sovětská vojska u sovětsko-finských hranic, byla nyní vláda nucena přijmout nová rozhodnutí.

Vláda už nemůže trpět vzniklou situací, za niž plnou odpovědnost nese vláda Finska.

Vláda došla k závěru, že nadále již nemůže udržovat normální vztahy s vládou Finska, a proto pokládala za nezbytné okamžitě odvolat z Finska své politické i hospodářské představitele.

Spolu s tím vydala vláda příkaz Vrchnímu veliteli Rudé armády a válečného námořnictva, aby byly připraveny na všechna překvapení a neprodleně zamezily eventuálním novým výpadům ze strany finských militaristů.

Zahraniční tisk, jenž je vůči nám nepřátelsky zaměřený, tvrdí, že opatření, která jsme přijali, mají za účel okupaci či připojení finského území k SSSR. To je - zlomyslná pomluva. Sovětská vláda neměla a nemá takových úmyslů. Nejen to. Při zachování přátelské politiky ze strany samotného Finska vůči Sovětskému svazu byla sovětská vláda, vždy usilující o přátelské vztahy s Finskem, ochotna vyjít mu vstříc částečnými územními ústupky. Pod touto podmínkou byla sovětská vláda ochotna příznivě posoudit dokonce i takovou záležitost, jakou bylo sjednocení karelského lidu, obývajícího hlavní oblasti nynější sovětské Karélie, s jeho blízkým finským národem v jednotném a nezávislém finském

státě. K tomu však bylo zapotřebí, aby finská vláda zaujala ve vztahu k SSSR nikoli nepřátelský, nýbrž přátelský postoj, jenž by odpovídal životním zájmům obou států.

Jiní tvrdí, že opatření, která jsme učinili, směřují proti nezávislosti Finska, nebo mají za účel vměšovat se do jeho vnitřních i zahraničních záležitostí. To je - právě taková zlomyslná pomluva. My považujeme Finsko, byť tam vládl jakýkoli režim, za nezávislý a suverénní stát ve veškeré jeho zahraniční i vnitřní politice. Pevně hájíme zásadu, že o svých vnitřních i zahraničních záležitostech rozhoduje sám finský lid tak, jak uzná za vhodné. Národy Sovětského svazu učinily svého času vše, co bylo nutno k vytvoření nezávislého Finska. Národy naší země jsou připraveny poskytovat pomoc finskému lidu při zajištění jeho svobodného a nezávislého rozvoje.

Sovětský svaz rovněž nemá v úmyslu jakkoli poškodit zájmy jiných států ve Finsku. Otázky vzájemných vztahů mezi Finskem a jinými státy jsou výlučně věcí samotného Finska a Sovětský svaz se necítí oprávněn vměšovat se do těchto věcí.

Jediným cílem našich opatření je - zajištění bezpečnosti Sovětského svazu a zejména Leningradu s jeho třemi a půl miliónem obyvatel. V současné válkou rozjitřené mezinárodní situaci nemůžeme učinit řešení této životní a neodkladné státní záležitosti závislým od zlé vůle nynějších finských vládců. Tento úkol nutno řešit úsilím samotného Sovětského svazu v přátelské spolupráci s finským národem.

Nepochybujeme, že příznivé vyřešení úkolu, spočívajícího v zajištění bezpečnosti Leningradu, posílí základy pevného přátelství mezi SSSR a Finskem.

D O K U M E N T č. 3 2

30. listopadu 1939

ODPOVĚĎ J. V. STALINA NA OTÁZKU REDAKTORA *PRAVDY*

Izvestija, čís. 276, 30. listopadu 1939

O lživé zprávě agentury Havas.

Redaktor *Pravdy* se obrátil na soudr. Stalina s otázkou: "Jaký názor má soudr. Stalin na zprávu agentury Havas o 'Stalinově projevu' údajně proneseném 'v Politbyru 19. srpna', v němž prý zazněla i myšlenka, že 'válka by měla pokračovat co nejdéle, aby se bojující strany vyčerpaly'."

Soudr. Stalin zaslal tuto odpověď:

"Tato zpráva agentury Havas, právě tak jako mnohé jiné její zprávy, je zcela vymyšlená. Já přirozeně nemohu vědět, v jaké šantánové kavárně byl tento výmysl vyroben. Ale i kdyby pánové z agentury Havas sebevíc lhali, nemohou popřít, že:

- a) nikoli Německo napadlo Francii a Anglii, nýbrž Francie a Anglie napadly Německo, čímž na sebe vzaly odpovědnost za současnou válku;
- b) po zahájení válečných akcí se Německo obrátilo na Francii a Anglii s mírovými nabídkami a Sovětský svaz veřejně podpořil mírové nabídky Německa, neboť se domníval a dále se domnívá, že co nejrychlejší zakončení války by podstatným způsobem ulehčilo situaci všech zemí i národů;
- c) vládnoucí kruhy Anglie i Francie hrubě odmítly jak mírové nabídky Německa, tak i politiku Sovětského svazu sledující co nejrychlejší zakončení války.

Taková jsou fakta.

Co proti těmto faktům mohou postavit kavárenští politikové z agentury Havas?"

D O K U M E N T č. 3 3

2. prosince 1939

TELEGRAM STÁTNÍHO TAJEMNÍKA NĚMECKÉHO ZAHRANIČNÍHO ÚŘADU (WEIZSÄCKERA) NĚMECKÝM ZASTUPITELSKÝM ÚŘADŮM V ZAHRANIČÍ

Berlín, 2. prosince 1939

Pol. VI 2651

V debatách, týkajících se finsko-ruského konfliktu, se vyhněte, prosím, jakékoli protiruské poznámce.

Podle toho, s kým budete hovořit, použijte tyto argumenty: Nevyhnutelný běh událostí směřující k revizi smluv, jež vznikly po poslední světové válce. Přírozený požadavek Ruska na posílení bezpečnosti Leningradu a na přístup do Finského zálivu. Zahraniční politika prováděná finskou vládou zdůrazňovala v posledních několika letech myšlenku neutrality. Opírala se o skandinávské státy a pokládala německo-ruský rozpor za axióm. V důsledku toho se Finsko vyhýbalo jakékoliv *obnově přátelských vztahů* s Německem a dokonce odmítlo jako kompromis pakt o neútočení s Německem, ačkoli s Ruskem pakt o

neútočení Finsko mělo. Rovněž ve Společnosti národů Finsko, navzdory tomu, že bylo zavázáno vděčností Německu za jeho pomoc v roce 1918, nikdy nevyšlo vstříc německým zájmům. Ministr zahraničních věcí Holsti je typickým příkladem takového stanoviska a obzvláště nepřátelského postoje k Německu. Početné živly ve Finsku zdůrazňují svou hospodářskou a ideologickou orientaci na demokratickou Anglii. Shodně s nimi je postoj většiny tiskových orgánů vysloveně nepřátelský vůči nám. Platonické sympatie Anglie utvrzovaly Finsko v jeho dosavadním postoji a nepřinesly zemi nic dobrého.

Weizsäcker

D O K U M E N T č. 3 4

6. prosince 1939

**TELEGRAM STÁTNÍHO TAJEMNÍKA NĚMECKÉHO
ZAHRANIČNÍHO ÚŘADU (WEIZSÄCKERA) NĚMECKÉMU
VELVYSLANCI V SOVĚTSKÉM SVAZU (SCHULENBURGOVI)**

Berlín, 6. prosince 1939

Číslo 1003

Doplňěk ke směrnici Pol. VI 2651, bod II.

Doplňkem k telegrafické směrnicí z 2. prosince byla dnes vydána tato dodatečná směrnice pro všechny důležité zastupitelské úřady:

V debatách, týkajících se fínsko-ruského konfliktu, vás žádáme, abyste brali v úvahu toto:

Před pouhými několika týdny hodlala fínská vláda dospět k dorozumění s Ruskem, jež mělo být výsledkem opatrné fínské politiky. Stížnost předložená fínskou vládou Společnosti národů je tou nejméně schůdnou cestou k řešení krize.

Není pochyb, že britský vliv na fínskou vládu - vyvíjený částečně ze skandinávských hlavních měst - přiměl fínskou vládu, aby odmítla ruské návrhy a tím přivodila současný konflikt. Je nutno zejména zdůraznit anglickou vinu na rusko-finském konfliktu.

Německa se tyto události netýkají. V debatách je zapotřebí vyjádřit sympatie pro ruské stanovisko. Zdržte se, prosím, jakýchkoli sympatií k fínským názorům.

Konec telegrafické směrnice.

Weizsäcker

D O K U M E N T č. 3 5

27. prosince 1939

STALINOVO PODĚKOVÁNÍ ŘÍŠSKÉMU MINISTRU
ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ZA BLAHOPŘÁNÍ K JEHO
ŠEDESÁTÝM NAROZENINÁM

Völkischer Beobachter, Berlín, 27. prosince 1939

"Ve svém děkovném telegramu (za blahopřání k 60. narozeninám) adresovaném říšskému ministru zahraničních věcí von Ribbentropovi prohlašuje Stalin, že přátelství národů Německa a Sovětského svazu, které bylo utvrzeno krví, má všechny důvody, aby bylo dlouhé a trvalé."

D O K U M E N T č. 3 6

17. června 1940

TELEGRAM NĚMECKÉHO VELVYSLANCE V SOVĚTSKÉM
SVAZU (SCHULENBURGA) NĚMECKÉMU ZAHRANIČNÍMU
ÚŘADU

Moskva, 18. června 1940, 1.10

Příjem: 18. června 1940, 4.00

V e l m i n a l é h a v é

Číslo 1167 ze 17. června

Molotov mne povolal dnes večer do svého úřadu a vyjádřil nejvřelejší blahopřání sovětské vlády ke skvělému úspěchu německých branných sil. (1) Poté mě Molotov seznámil se sovětskou akcí proti baltským státům. Odvolal se na důvody uveřejněné v tisku a dodal, že bylo nutné učinit přítrž všem intrikám, kterými se Anglie a Francie snažily v baltských státech zasévat neshodu a nedůvěru mezi Německo a Sovětský svaz.

K jednání o ustavení nových vlád vyslala sovětská vláda, kromě vyslanců, kteří jsou tam akreditováni, zvláštní emisary:

Do Litvy: zástupce komisaře pro zahraniční věci Děkanosova; do Lotyšska: Vyšinského, představitele Rady ministrů; do Estonska: oblastního stranického vedoucího z Leningradu Ždanova.

V souvislosti s útekem Smetony a s možností, že litevské vojenské jednotky překročí hranici, Molotov prohlásil, že litevská hranice je evidentně nedostatečně střežena. (2) Sovětská vláda by proto, bude-li požádána, pomohla litevské vládě střežit její hranice.

Schulenburg

(1) Francouzská vláda požádala 17. června 1940 Německo o příměří (pozn. překl.).

(2) Ve směrnici pro berlínský Zahraniční úřad podepsané Ribbentropem 16. června 1940 se praví:

"1. Vydal jsem již prostřednictvím gestapa příkazy, aby litevský prezident Smetona s rodinou a ostatními funkcionáři, kteří překročili zelenou hranici, byli internováni. Proveďte to gestapo.

2. Jestliže litevské jednotky požádají o dovolení překročit německou hranici, bude jejich žádosti vyhověno. Tyto jednotky budou odzbrojeny a rovněž internovány."

D O K U M E N T č. 3 7

15. června 1940

TELEGRAM ŘÍŠSKÉHO MINISTRA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ NĚMECKÉMU VELVYSLANCI V SOVĚTSKÉM SVAZU (SCHULENBURGOVI)

Předáno telefonicky 25. června 1940 v 18.00

V e l m i n a l é h a v é

Čís. 1074 z 25. června

Osobně pro velvyslance.

Navštivte. prosím, pana Molotova a sdělte mu:

1. Německo se cítí vázáno moskevskými dohodami. Nemá proto zájem o otázku Besarábie. Na tomto území žije přibližně 100 000 Němců (*Volksdeutsche*). Německo přirozeně zajímá osud těchto Němců (*Volksdeutsche*) a očekává, že bude zabezpečena jejich budoucnost. Říšská vláda si vyhrazuje právo předložit ve vhodnou dobu sovětské vládě určité návrhy, týkající se přesídlení těchto Němců (*Volksdeutsche*) tímž způsobem, jako v případě Němců (*Volksdeutsche*) na Volyni.

2. Požadavek sovětské vlády na Bukovinu je covi nového. Bukovina byla kdysi rakouskou královskou provincií a je hustě osídlena Němci. Německo je rovněž obzvláště zainteresováno na osudu těchto Němců (*Volksdeutsche*).

3. V ostatní části Rumunska má Německo maximální hospodářské zájmy. Tyto zájmy se týkají jak naftových polí, tak i zemědělské půdy. Německo má proto, jak jsme několikrát oznámili sovětské vládě, mimořádný zájem, aby se tato území nestala válečným dějištěm.

4. Ačkoli plně sympatizujeme s řešením besarábského problému, je říšská vláda názoru, že . . . (1) Sovětského svazu . . . (1) z moskevských dohod, musí být učiněno vše, aby se s rumunskou vládou dosáhlo mírového řešení besarábské otázky, které by uspokojilo Rusko.

Prosím, zdůrazněte znovu panu Molotovovi, že máme velký zájem, aby se Rumunsko nestalo dějištěm války. Jak se věci mají, domníváme se, že je naprosto možné mírové řešení v souladu s ruským stanoviskem za předpokladu, že se k němu zaujme správný postoj.

Byli bychom vděčni sovětské vládě, kdyby nás zpravila o svých záměrech o příštím postupu v té věci.

Ribbentrop

(1) Části chybějící v textu směrnic moskevskému velvyslanectví.

D O K U M E N T č. 3 8

25. června 1940

TELEGRAM NĚMECKÉHO VELVYSLANCE V SOVĚTSKÉM SVAZU (SCHULENBURGA) NĚMECKÉMU ZAHRANIČNÍMU ÚŘADU

Moskva, 26. června 1940, 0.59

Příjem: 26. června 1940, 12.25

V e l m i n a l é h a v é

Číslo 1233 z 25. června

S odvoláním na váš telegram čís. 1074 z 25. června.

Osobně pro říšského ministra.

Směrnice jsem splnil v 9 hodin večer v Molotovově úřadu. Molotov vyjádřil své díky za pochopení německé vlády a za její ochotu podpořit Sovětský svaz při splnění jeho požadavků. Molotov prohlásil, že rovněž sovětská vláda si přeje mírové řešení, avšak několikrát zdůraznil fakt, že věc je velmi naléhavá a nestrpí dalšího odkladu.

Sdělil jsem Molotovovi, že kdyby sovětská vláda rezignovala na Bukovinu, která nikdy nepatřila carskému Rusku, usnadnila by podstatně mírové řešení. Molotov odpověděl, že Bukovina je poslední zbývající částí sjednocené Ukrajiny a z tohoto důvodu sovětská vláda musí klást důraz na to, aby tato otázka byla řešena společně s otázkou Besarábie. Nabyl jsem nicméně dojmu, že Molotov zcela nezavrhl možnost, že by Sověti v průběhu jednání s Rumunskem rezignovali na Bukovinu.

Molotov prohlásil, že našemu přání ohledně Němců (*Volksdeutsche*) by se zajisté vyšlo vstříc způsobem podobným jako při uspořádání v Polsku.

Molotov slíbil, že zaujme velmi příznivý postoj k našim hospodářským zájmům v Rumunsku.

V závěru Molotov prohlásil, že oznámí německé stanovisko své vládě a bude mě co nejdříve informovat o jejím postoji. Molotov dodal, že se dosud ani v Moskvě ani v Bukurešti nevedly žádné rozmluvy o celé věci. Dále uvedl, že sovětská vláda si přeje sledovat pouze vlastní zájmy a nemá v úmyslu podněcovat druhé státy (Maďarsko a Bulharsko), aby vznášely požadavky vůči Rumunsku.

Schulenburg

D O K U M E N T č. 4 0

21. července 1940

LITEVSKÝ VYSLANEC V NĚMECKU (SKIRPA) ŘÍŠSKÉMU
MINISTRU ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

Berlín, 21. července 1940

3991

Pane říšský ministře, mám tu čest, Excellence, předložit Vaší pozornosti následující věc:

Jak je již známo, Svaz sovětských socialistických republik předal 14. června 1940 Litvě pod nicotnou a neospravedlnitelnou záminkou ultimátum, v němž se požadovalo:

1. aby ústavní vláda Litvy byla přinucena okamžitě odstoupit;
2. aby ministr vnitra a náčelník tajné státní policie byli postaveni před soud, aniž byli zákonitě obviněni a
3. aby byl zajištěn svobodný a neohraničený vstup sovětských vojenských sil do Litvy.

Příštího dne ruská Rudá armáda, poté co zaútočila na litevskou pohraniční stráž, překročila litevskou hranici a okupovala celou Litvu. Mimo to nám byla vysokým sovětským úředníkem vyslaným za tím účelem z Moskvy vnucena loutková vláda a veškerá administrativa byla postavena pod kontrolu vlády sovětských socialistických republik.

Aby byla Litva plně včleněna do Svazu sovětských socialistických republik, byly 14. července nařízeny volby do Sejmu (parlamentu), které vyústily v největší překroucení vůle litevského obyvatelstva.

Aby byl potlačen jakýkoli projev odporu, byly ještě před volbami zakázány všechny litevské kluby a organizace, litevský tisk zastaven, jeho vydavatelé násilím odstraněni a více či méně vlivné osobnosti veřejného života byly uvězněny. Osoby, které byly doposud považovány za otevřené nepřátele litevského státu, byly dosazeny do vládních úřadů, zejména do státní tajné policie.

Komunistická strana je jedinou politickou organizací, které byla dovolena legální činnost. A ona pak vykonávala rozhodující vliv v určených volbách. Byla povolena pouze jediná listina kandidátů, totiž ta, která byla přijatelná komunistické straně.

Aby byla zajištěna nutná účast ve volbách, byl každý, kdo nechtěl hlasovat, zavražďován tím, že bude označen za nepřítele lidu, a osobní účast byla přísně kontrolována.

Bylo okamžitě jasné, že Sejm zvolený za těchto podmínek bude pouze slepým nástrojem v rukou komunistické strany a tím i vlády Svazu sovětských socialistických republik. Dnes, 21. července 1940, Sejm přijal rezoluci o zřízení sovětského systému uvnitř země a o včlenění Litvy do Svazu sovětských socialistických republik Ruska.

Všechna tato opatření vlády SSSR představují flagrantní porušení všech smluv uzavřených mezi Litevskou republikou a SSSR, zejména však:

1. Mírové smlouvy z 12. července 1920, v níž SSSR, jakožto následník bývalé ruské carské říše, bezpodmínečně uznal nezávislost a správní samostatnost Litvy a v níž se navždy vzdal všech suverénních práv, které v minulosti uplatňovalo Rusko nad Litvou (viz článek 1);
2. Paktu o neútočení z 22. září 1926 a jeho obnovy ze 6. května 1931 a ze 4. dubna 1934. V tomto paktu se SSSR zavázal respektovat za všech okolností jak suverenitu Litvy, tak i její územní celistvost a nedotknutelnost (viz článek 2) a zavázal se vzdát se veškerého použití síly (článek 3);
3. Paktu o vzájemné pomoci z 10. října 1939, v němž vláda SSSR opakovala slavnostní ujištění Litvě, že žádným způsobem nenaruší jak suverenitu litevského státu, tak i jeho vnitřní zřízení.

Vzhledem ke všem těmto okolnostem cítím se povinen jako vyslanec jmenovaný úředními činiteli Litevské republiky a akreditovaný v Německé Říši podat co nejslavnostnější a co nejrozhodnější protest proti útlaku mé země a proti zbavení suverenity a národní nezávislosti Litvy Svazem sovětských socialistických republik a prohlásit, že vzhledem k tomu, že výše zmíněná rezoluce Sejmu byla vynucena ruskými okupačními úřady, neznamená nic víc než co nejodpornější zfalšování vůle litevského lidu a že je v nejostřejším rozporu s ústavou a zájmy litevského státu právě tak jako se svobodným právem sebeurčení národů, a proto nemůže být nikterak uznána za právoplatnou.

Využívám této příležitosti, abych znovu ujistil Vaši Excellenci o svém nejvyšším uznání.

K. Skirpa